

POZICIJA

Dėl Elektros energetikos įstatymo projekto

Lietuvos pramonininkų konfederacija (toliau – LPK) pateikė Lietuvos Respublikos Vyriausybei bei Energetikos ministerijai pastabas ir pasiūlymus dėl Elektros energetikos įstatymo projekto:

- I. **Dėl Projekto 10, 13 bei 24 straipsnių, kuriais papildomos Lietuvos Respublikos elektros energijos įstatymo (toliau – EEĮ) 34, 40 ir 72 straipsniai.**
1. Siūlytume atsisakyti EEĮ 72 str. papildymo, kuriuo siekiama suteikti skirstymo tinklų operatoriui (toliau – STO) bei perdavimo sistemos operatoriui (toliau – PSO) teisę nutraukti elektros energijos persiuntimą, jei vartotojas neapmokėjo už viešuosius interesus atitinkančias paslaugas (toliau – VIAP). EEĮ 72 str. neturėtų būti papildytas dėl šių priežasčių:
 - a. Valstybinės institucijos (Valstybės kontrolė, Konkurencijos taryba ir Ūkio ministerija) yra oficialiai pasisakiusios, kad Lietuvos VIAP schema nėra tinkamai suderinta su Europos Komisija pagal reikalavimus valstybės pagalbai. Vadovaujantis Tarybos 2015 m. liepos 13 d. reglamento (ES) Nr. 2015/1589, nustatančio išsamias Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 108 straipsnio taikymo taisykles, 1 straipsnio (f) punkto nuostatomis, su Europos Komisija nesuderinta valstybės pagalba yra neteisėta. Vadovaujantis principu, jog iš neteisės negali kilti teisė, siūlome palikti EEĮ 72 str. galiojančia redakcija.
 - b. Dėl su VIAP lėšų surinkimu susiję sprendimai yra šiuo metu ginčijami teisės aktų nustatyta tvarka. Atitinkamai, iki kol nebus tinkamai suderinta VIAP schema ir nebus priimti galutiniai sprendimai teisminėse bylose, projektu siūloma nuostata akivaizdžiai pablogintų bylose dalyvaujančių VIAP mokėtojų padėtį ir iškreiptų ginčo šalių pusiausvyrą.
 - c. VIAP biudžeto surinkimo trūkumas yra sudengiamas sekančių metų VIAP biudžete atitinkamai didinant įmokas, todėl operatoriams suteikiama teisė nutraukti elektros energijos persiuntimą dėl vartotojo skolos už VIAP nesumokėjimą yra neproporcinga galimų patirti vartotojo nuostolių atžvilgiu;
 - d. Galiausiai, elektros energijos persiuntimo paslauga skirstymo ir perdavimo tinklais yra teikiama sutartiniu pagrindu. Elektros energijos persiuntimas gali būti nutraukta ar apribotas tik esant esminiam sutarties pažeidimui, o nesant kaltės tik siekiant apsaugoti visuomenės interesus. Pareiga mokėti VIAP yra ne STO ar PSO atžvilgiu, o VIAP administruojančio subjekto, todėl tokia teisė yra nepagrįsta ir neproporcingas.

2. Atitinkamai siūlome atsisakyti EEJ 34 bei 40 str. papildymo, nes STO ir PSO teisė reikalauti iš vartotojo pateikti visų savo prievolių tinkamo įvykdymo užtikrinimą, dėl aukščiau nurodytų priežasčių yra neproporcinga ir neturėtų būti įtvirtinta įstatyme.

II. Dėl Projekto 23 straipsnio, kuriuo papildomas EEJ 71 straipsnis.

1. EEJ 71 str. 4 d. 1 p. numato atvejus, kuomet tinklų operatorius neatlygina vartotojo patirtų nuostolių, *inter alia* atvejus, kai elektros energijos tiekimas nutraukiamas dėl ekstremalios padėties sistemoje (generavimo galios ar elektros energijos deficitas ir pan.). LPK nuomone, toks reguliavimas nepagrįstai atleidžia tinklų operatorių nuo atsakomybės tais atvejais, kai ekstremali padėtis sistemoje įvyko dėl pačio operatoriaus kaltės ar didelio neatsargumo. Atitinkamai siūlome papildyti EEJ 71 str. 4 d. 1 p. ir išdėstyti taip:
"1) tinklų operatorius vartotojui neatlygina jo patirtų nuostolių, kai elektros energijos persiuntimas nutraukiamas arba apribojamas Valstybinei energetikos inspekcijai nustačius tokius vartotojo elektros įrenginių ir (ar) jų eksploatacijos trūkumus, dėl kurių gresia avarija, gedimai, sutrikimai ar kyla pavojus žmonių gyvybei ir saugumui, taip pat tais atvejais, kai tai būtina siekiant išvengti ar susiklosčius energetikos sistemoje ar tinklų operatoriaus elektros tinkle **ne dėl tinklų operatoriaus kaltės ar didelio neatsargumo** ekstremaliai padėčiai, kuri kelia grėsmę sistemos ar elektros tinklo funkcionavimui ir stabilumui, susidarius generavimo galios ar elektros energijos deficitui, bei tuomet, kai elektros energijos persiuntimo nutraukimas arba apribojimas yra būtinas atliekant elektros tinklų priežiūros darbus, taip pat vykdant naujų elektros energijos vartotojų ir (ar) gamintojų įrenginių prijungimo prie elektros tinklų darbus;"
2. LPK nuomone, EEJ 71 str. 4 d. 3 d. nustatytas 15 kalendorinių dienų terminas, per kurį vartotojas privalo kreiptis nuostolių atlyginimo į tinklų operatorių, turėtų būti esmingai prailgintas. Akivaizdu, kad toks terminas yra nepagrįstai trumpas, nes vartotojui objektyviai gali neužtekti laiko surinkti nuostolius pagrindžiančius dokumentus. Antra, toks terminas prieštarauja CK nustatytam bendrajam sutrumpintam 3 metų senaties terminui reikalavimams dėl žalos atlyginimo.

III. Dėl Projekto 25 straipsnio, kuriuo papildomas EEJ 74 straipsnis.

1. Atsižvelgiant į tai, kad siūlomas EEJ 74 str. 2 d. 1 p. pakeitimas yra tiesiogiai susijęs su finansinės naštos persiskirstymu tarp elektros energijos vartotojų, manytina, kad yra būtina atlikti ekonominį vertinimą ir išsamią analizę, kaip naujos paslaugos ir jų apmokėjimas iš VIAP lėšų galėtų paveikti elektros energijos kainas vartotojams. Kartu, vadovaujantis šio rašto I dalyje nurodytais argumentais, iki VIAP schema bus suderinta su Europos Komisija kaip leistina valstybės pagalba, neturėtų būti plečiamas veiklų, kurios yra finansuojamos iš VIAP lėšų, sąrašas naujomis ūkinėmis veiklomis.

2. Siekiant įgyvendinti nacionalinės energetikos strategijos nuostatas dėl decentralizuotos energijos gamybos skatinimo, užtikrinti teisėtų lūkesčių apsaugą, investicijų grąžą bei Lietuvos pramonės konkurencingumą pasaulinėse rinkose, siūlome EEĮ 74 str. 4 d. bei 5 d. pakoreguoti atleidžiant nuo pareigos mokėti VIAP savo gamybos elektros energiją naudojančius subjektus ir išdėstyti taip:

„4. Viešuosius interesus atitinkančių paslaugų lėšos Vyriausybės nustatyta tvarka renkamos iš asmenų:

- 1) naudojančių elektros energiją ūkiniams poreikiams tenkinti, kurių elektros energijos gamybos ir (ar) vartojimo įrenginiai prijungti prie elektros tinklų operatoriaus valdomų elektros tinklų;

- 2) naudojančių savo pasigamintą elektros energiją savo ūkiniams poreikiams tenkinti, kurių elektros energijos gamybos įrenginiai prijungti prie elektros tinklų operatoriaus valdomų elektros tinklų, už visą savo ir asmenų, iš jų gaunančių elektros energiją tiesioginėmis linijomis, ūkiniams poreikiams tenkinti faktiškai suvartotą elektros energiją;

- 3) savo ūkiniams poreikiams tenkinti naudojančių termofikaciniu režimu kombinuotojo elektros energijos ir šilumos gamybos ciklo elektrinėse pasigamintą elektros energiją, kurių elektros energijos gamybos įrenginiai prijungti prie elektros tinklų operatoriaus valdomų elektros tinklų, už jų termofikaciniu režimu kombinuotojo elektros energijos ir šilumos gamybos ciklo elektrinėse pasigamintą ir savo bei asmenų, iš jų gaunančių elektros energiją tiesioginėmis linijomis, ūkiniams poreikiams tenkinti faktiškai suvartotą elektros energiją.

5. Viešuosius interesus atitinkančių paslaugų lėšos nerenkamos už:

- 1) gamintojų naudojant atsinaujinančius energijos išteklius pasigamintą ir ūkinei veiklai vykdyti suvartotą elektros energijos kiekį;

- 2) elektros energiją, būtiną elektros energijos gamybos technologiniam procesui užtikrinti, o termofikaciniu režimu kombinuotojo elektros energijos ir šilumos gamybos ciklo elektrinėse už elektros energiją, būtiną bendram elektros energijos ir šilumos gamybos technologiniam procesui užtikrinti;

- 3) elektros energiją, būtiną elektros energijos perdavimo ir skirstymo veiklos technologiniam procesui užtikrinti. Šios energijos metinis kiekis negali būti didesnis už tiems kalendoriniams metams Komisijos konkrečiam skirstomųjų tinklų operatoriui

apskaičiuojant elektros energijos skirstymo paslaugos kainų viršutines ribas naudotą procentinį dydį (normatyvinį arba faktinį, jei pastarasis mažesnis);

4) elektros energijos kiekį, kuris elektros energiją gaminančio vartotojo buvo pateiktas į elektros tinklus ir po to suvartotas savo reikmėms ir ūkio poreikiams;

5) naudojančių savo pasigamintą elektros energiją savo ūkiniams poreikiams tenkinti, už visą savo ir asmenų, iš jų gaunančių elektros energiją tiesioginėmis linijomis, ūkiniams poreikiams tenkinti faktiškai suvartotą elektros energiją.“

3. LPK nuomone, EEĮ 74 str. 8 d. 6 p. nustatytas kapitalo kilmės reikalavimas galimai yra pažeidžiantis konstitucines ūkinės laisvės nuostatas, nes užkerta kelią privataus kapitalo asmenims užsiimti VIAP lėšų administravimo veikla. Atsižvelgiant į tai, kad VIAP lėšų surinkimas ir administravimas yra aiškiai reglamentuotas teisės aktais, be to, veiklos aktyvią priežiūrą atlieka valstybės institucijos, manytina, esamas teisinis reglamentavimas yra pakankamas siekiant užtikrinti viešąjį interesą ir (ar) patikimą bei skaidrų VIAP lėšų administravimą, o kapitalo kilmės reikalavimas VIAP lėšų administratoriui yra perteklinis ir ribojantis konkurenciją.
4. Siekiant užtikrinti VIAP administratoriaus nepriklausomumą bei lėšų administravimo skaidrumą, siūlytina EEĮ 74 str. 8 d. 5 p. papildyti, nustatant, kad ne tik pats VIAP administratorius negali būti VIA paslaugas teikianti įmonė, bet kartu neturi priklausyti ir įmonių grupei, kurios bent viena įmonė teikia VIAP. Siūloma EEĮ 74 str. 8 d. 5 p. išdėstyti taip:
„5) įmonė negali būti viešuosius interesus atitinkančias paslaugas teikiančiu asmeniu, **taip pat priklausyti įmonių grupei, kurios bent viena grupės įmonė teikia viešuosius interesus atitinkančias paslaugas;“.**

IV. Kitos pastabos ir pasiūlymai.

1. EEĮ 39¹ str. nustato naują skirstomojo tinklo operatoriaus (STO) prievolę rengti 10 metų skirstomojo tinklo plėtos investicijų planus. Atsižvelgiant į tai, jog tinklų operatorių investicijos privalo būti suderintos su valstybės priežiūros institucija, atitinkamai siūlytina aiškiai numatyti, kad ir 10 metų skirstomojo tinklo plėtos investicijų planas turėtų būti suderintas su Valstybine kainų ir energetikos kontrolės komisija. Siūlytinas teisinis režimas užtikrintų didesnę skaidrumą ir tikslumą.
2. Atsižvelgiant į tai, jog EEĮ 51 str. įteisina STO ir PSO teisę gauti atlygį už informacijos teikimą, atitinkamai tikimės, kad tai turės teigiamos įtakos elektros energijos persiuntimo paslaugų skirstymo ir perdavimo tinklais kainoms.

2017 m. balandžio 24 d.